

Leszkay András bácsi Moha-meséje

Tejfog és vasfog

Egy tavaszi estén – körülbelül tízéves koromban – vacsorán volt nálunk a nagybátyánk, Boldizsár bácsi. Vacsora után mi is – a három gyerek – ott maradtunk a verandán, és hallgattuk szüleink meg nagybátyánk beszélgetését. De édesanyánk egyszerre csak intett: „Menjetelek lefeküdni, korán kell kelnetek holnap!” Másnap ugyanis, vasárnap, kirándulásra készültünk tizenöt-húsz kistörpével. Elköszöntünk hát, és mentünk a szobánkba.

Ugribugri öcsém meg én természetesen tartottuk, hogy le kell feködnünk, Gyopár bátyánk azonban – miközben meggyújtotta szobánkban a mennyezetről függő petróleumlámpát – dohogott: „Igazán nem értem, miért kell nekem is a gyerekekkel egy időben bújni ágyba.” Tudtam, mennyire büszke rá, hogy ő már félig felnőtt – hiszen már tizenhét éves –, tehát hallgattam. A nyolcesztendő Ugribugri azonban gyanútlan jóindulattal magyarázta neki: „Azért kell ágyba bújni, mert te is éppen olyan gyerek vagy, mint mi.” Fellobbanó haragjában Gyopár majdnem a földhöz csapta a lámpa üvegét: „Mikor tanulsz már meg, hogy nem vagyok éppen olyan gyerek, mint ti?” De Ugribugri erre is jóhiszeműen felelt: „Majd ha nem gurulsz így dühbe. Akkor már felnőtt leszel.” Gyopár most már hallgatott, de látszott rajta, hogy dül-fül magában, nagyon haragszik Ugribugrira. Megmosakodtunk, fogat mostunk, lefeküdtünk, Gyopár meg elfújta a lámpát, és maga is ágyba bújt.

Néhány perc múlva azonban mohó örömmel felkiáltott: „Ugribugri! Te cukrot eszel!” Hallatszott a hangján, mennyire örül, hogy hibán kapja az öcsköszt. Magam is hallottam az előbb va-

lami papírzörgést Ugribugri ágya felől, de nem törődtem vele. Gyopár azonban már gyújtotta is a gyertyát, ugrott az öcskös ágyához, és rövid dulakodás után kicsavart a markából egy táblácska csokoládészeletet. Mindegyikünk három táblácskát kapott Boldizsár bácsitól, és Ugribugri, mint kiderült, egyet félretett, hogy majd az ágyban eszegetse meg. Többször is megtette már ezt, és Gyopár eddig még sosem akadályozta meg benne. Nem is hangzott őszintén a szidása: „Tönkre akarod tenni a fogaidat? Mi értelme volt akkor a fogmosásnak, ha eszel utána?” Ugribugri – velem együtt – nem is hitt e fogvédelem őszinteségében: „Csak azért vetted el, mert azt mondtam, hogy te is gyerek vagy. Nekem különben is még tejfogaim vannak, azokra nem kell annyira vigyázni, mert úgyis kiesnek.” Gyopár hangja élvezettel csapott az öcskös gyenge hangozkájára fölé: „Rossz kifogás, barátocskám, nagyon rossz kifogás! A tejfogakra ugyanúgy kell vigyázni, mint a vasfogakra!” Mi ugyanis vasfogaknak neveztük a tejfogak után kibúvó maradandókat. Ugribugri azonban nem hitte el: „A tejfogakra miért? Csak azért vetted el, mert azt mondtam, hogy gyerek vagy.” Gyopár komor, sőt vészjósló arccal az asztalkájához vitte a gyertyát, keresgélte a könyvespolcán, lapozott több könyvben is, aztán egyszerre csak örömmel rácsapott egy oldalra: „Megvan! Gyere ide!” Ugribugri engedelmesen kimászott az ágyból, papucsot húzott, és Gyopárhoz ment. Gyopár szinte vezényelt: „Olvasd! Hangosan! Hadd hallja Moha is!” Ugribugri olvasta: „A tejfogakat ugyanolyan gondosan kell ápolni, mint a maradandókat. Ha megromlik a tejfog,

megromolhat alatta a maradandó fog csírája is, és a maradandó fog nem lesz olyan egészséges és erős, mint amilyené hibátlan tejfog alatt lenne. A tejfogak épségére tehát főképp a maradandó fogak épsége érdekében kell ügyelni.” Gyopár, hogy még jobban éreztesse diadalát, most már rá sem nézett Ugribugrira, csak becsapta a könyvet, elfújta a gyertyát, és beugrott az ágyába. Ugribugri elgondolkozva lépegetett a magáé felé.

Másnap kirándulásunk célpontja a Vén óriás volt, egy igen öreg, vastag törzsű óriási tölgyfa a Jófűves-hegy tetején. Ma is megvan. Ötven év elmúltával, erőben, egészségben, csak egy kis ágát törte le a vihar; persze csak őhöz képest „kicsit”, hiszen nyolc szekeret töltött meg, miután felaprózták.

Odament gyönyörű kis tisztásra bukkantunk, helyesebben bukkant a két jó barát, a folytonosan elszaladgáló Jövömenő Sürgetörpe és a dohogva utána cammogó Lomhacsoszi. Egy darabocskó őspagony volt az a tisztás, mintha ember még sosem járt volna ott. Le is telepedtünk és tízóraitunk, de hosszabb pihenőt még nem engedélyeztünk magunknak. Ugribugri azonban nehezen vált meg tőle. Vissza is pillantott rá, és egyszerre csak odaszólt nekem: „Rögtön utolérlek titeket!”, és visszaszaladt. Persze nem hagytam egyedül az ismeretlen tájon, megálltam. S látom, hogy futkos az öcskös ideoda a tisztáson, és hajladozik. Szedi össze a tízóraink papírjait. Indultam vissza hozzá magam is, hogy segítsek, de már futott vissza értünk Gyopár is. Látta, mit csinál Ugribugri, és szidta: „Ki engedte meg, hogy elmaradj tőlünk? Te meg, Moha, miért nem vagy szigorúbb vele? Tessék

azonnal jönni!” De Ugribugri csak szedte tovább a papirosokat, és gyömöszölte őket a tarisznyájába. Gyopár üvöltött: „Hagyd már abba ezt a számárságot! Mi baj lesz abból, hogy itt marad az a néhány papiros?” Az öcskös készségesen magyarázta hajladozás közben: „Abból az a baj lesz, hogy akik utánunk jönnek ide, nem fogják olyan gyönyörűnek találni ezt a tisztást, mint amilyenek mi láttuk. Nem fogják érezni azt az ünnepelességet, hogy olyan, mintha még soha senki sem járt volna itt.”

Délre felértünk a Jófüves-hegy tetejére, megálltunk a Vén óriás mellett, és úgy éreztük, látjuk magunk előtt az egész világot, de legalábbis az egész Börzsöny-hegységet. Letelepedtünk aztán a közelben egy réten, és megebédeltünk. Lomhacsoszi, aki Ugribugri szomszédja lett a letelepedéskor, miután megebédelt, előhúzott egy könyvet a tarisznyájából, végigfeküdt a fűvön, és így szólt Jövömenő Sürgetörpéhez: „Most olvasni fogok egy kicsit.” Az olvasás csakugyan kicsi lett, mert Jövömenő Sürgetörpe már néhány perc múlva huzigálta Lomhacsoszi fülét: „Gyere gyorsan, Lomhacsoszi! Hangyabolyt találtam! Olyan érdekes, ahogy folytonosan jönnek-mennek!” Lomhacsoszi dohogva el is ment vele, a könyvet meg Ugribugri nézegette tovább. Az Ezeregyéjszaka volt, iskolánk könyvtárából. Nézegette, lapozgatta az öcskös, és újból meg újból visszalapozott egy színes képhez: egy elefánthoz. Az elefánt ügyesen begörbítette az ormányát, és vigyázva vitte vele Szindbádót. Mutatta Ugribugri Gyopárnak is, nekem is az elefántot: „Milyen okos szemecskéje van!” Nézte a kép másik oldalát is: „Nincs is rajta nyomtatás, össze sincs fűzve a többi lappal, csak beragasztották.” Látta Gyopár, mi jár az öcskös fejében, odaszólt hát neki kegyes mosolygással: „Tépd ki nyugodtan, ha annyira szeretnéd! Moha sem mondja el senkinek.” Ugribugri vágyakozva nézte a képet, aztán megrázta a fejét: „Nem szabad.” Gyopár dühbe gurult.

Ő, az idősebb megengedi neki, ez a vakarcs meg visszautasítja az engedélyt. Hiszen ez sértés! „Mit fontoskodol már megint? Tépd már ki, és dugd a tarisznyádba! Kit károsítasz meg vele?” Ugribugri tovább nézte a képet, és közben azt mondta. „Azokat, akik ezután kölcsönzik ki ezt a könyvet. Én már tudok erről a képről, megnézhetem máskor is, de ha kitépném, akkor azok, akik csak ezután fognak iskolába járni, egyszer sem láthatnák.”

Eközben a kistörpék észreveték, hogy bevésések vannak a Vén óriás törzsében. Különösen akkor ujjongtak fel, amikor egy-egy törpeházi öregnek is megtalálták a nevét, például Boldizsár bácsiért. Ki is számították a keltezésből, hogy tízesztendőskorában véste a nevét a törzsbe.

Nosza, több se kellett a társaságnak! Bicskát kaptak elő, és vésték az öreg fába a világra szóló eseményt, hogy ekkor meg ekkor itt jártak. Egyszerre csak odarohant hozzánk Jövömenő Sürgetörpe: „Vésd be a nevemet, Ugribugri! Én nem tudok vézni, Lomhacsoszi meg lusta. Hosszú a nevem, az igaz, de ha bevésed, neked adom a teniszlabdámat.” Ugribugri nagyon szeretett volna teniszlabdát, de nem mozdult. Gondolkodott ugyan egy kicsit, de aztán megrázta a fejét: „Nem vésem be, Jövömenő Sürgetörpe! Boldizsár bácsiék nevét lassacskán benövi már a Vén óriás. De ha friss véséseket csinálunk, és ötven év múlva megint eljönnek

ide kistörpék, azokat újabb vésésre ösztönözné a mi rossz példánk. Szívükbe kellene vézniük, milyen gyönyörű a Vén óriás, ők pedig ehelyett ismét beléje vésnének.” Jövömenő azonban erőszakoskodott: „De a többiek úgyis véznek. Mindegy, hogy vésel-e te is, vagy sem.” De az öcskös rábámult: „Hogy volna mindegy? Ha a többiek mind összetöpörödnének arasznyi kicsire, mindegy volna neked, hogy te is összetöpörödjél-e, vagy sem?” Ekkor Gyopár talpra szökkent: „Gyere, Jövömenő, én bevéssem a neved a teniszlabdáért.” Ugribugri szomorúan ballagott utánuk, én meg elgondolkodva Ugribugri után. Mire a fához értünk, Gyopár már vésett, és nevetve szólt hátra az öcsköshöz: „Na, te hóbortos, ugye sajnálsz már a teniszlabdát? Ez éppen olyan számárság volt, mint a papírok összeszedése, meg az, hogy nem tépted ki a képet. Kitől tanultad te ezeket a butáskodásokat? Talán Mohától?”

A következő pillanatban megállt Gyopár kezében a bicska. Ugribugri ugyanis ezt felelte: „Tőled tanultam, Gyopár! Te olvastattad fel velem, hogy miért kell vigyázni a tejfogakra. A jövendő vasfogak érdekében. Gondoltam, így van ez másban is. Ha valami rosszat teszünk, azzal az utánunk jövőknek ártunk.” Ebben a pillanatban nagyon messze, valahol a Pilis fölött megdördült az ég. Gyopár lassan megfordult, és rábámult Ugribugriira. Aztán bekattintotta a bicskáját, és így szólt Jövömenőhöz: Lehet, hogy zivatar lesz. Ilyenkor nem tanácsos fa alatt tartózkodni.” Pedig hol volt még az a zivatar?! A Börzsönyben nem is lett belőle semmi. Gyopár mégis tanyahelyünkre ment, lefeküdt, és mogorván olvasni kezdte az Ezeregyéjszakát. Jövömenő persze zúgolódott: „Folytasd a vésést! Nem így alkuadtunk! Hát nem kell a teniszlabda?” Gyopár azonban úgy tett, mintha nem is hallaná. A Vén óriáson pedig még ma is csak a negyedrésze van rajta Jövömenő Sürgetörpe nevének, vagyis ennyi: „Jövö”.